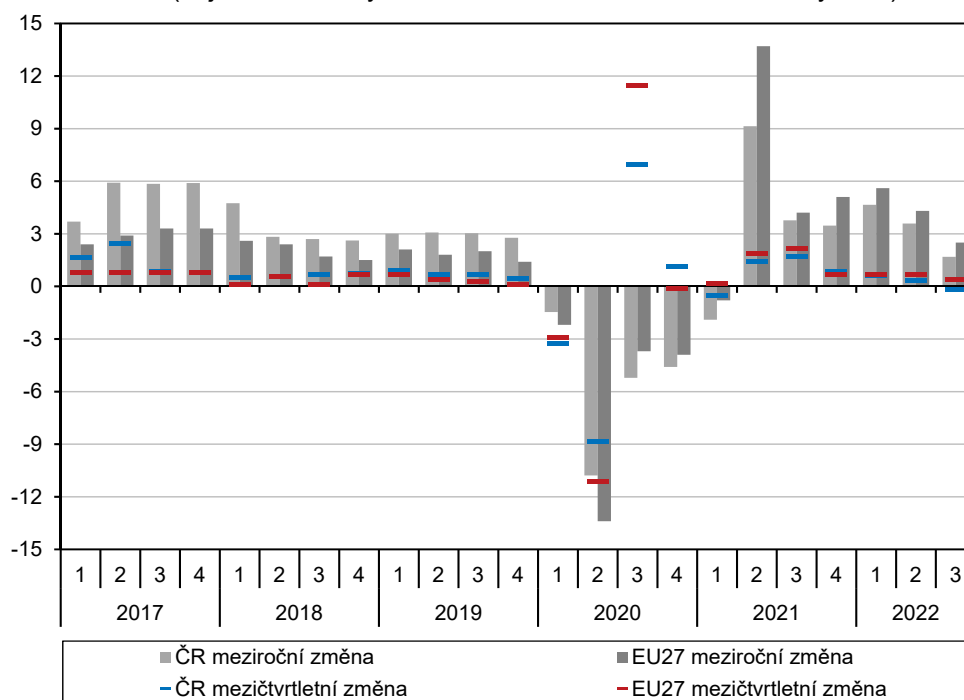

2. Souhrnná výkonnost

Ochlazení domácí poptávky vedlo k mezičtvrtletnímu poklesu HDP.

Meziroční růst české ekonomiky ve 3. čtvrtletí 2022 výrazně zpomalil a hrubý domácí produkt (HDP) dosáhl přírůstku 1,7 %¹. Zvolnění je výsledkem prudkého ochlazení domácí spotřeby. Zejména domácnosti totiž v prostředí výrazného růstu cenové hladiny a reálného poklesu jejich příjmů omezovaly výdaje. Investice dál meziročně rostly, ale k růstu už tak silně nepřispívala změna zásob, která růst HDP ovlivňovala v předchozím roce a půl. Po čtyřech čtvrtletích negativních příspěvků meziroční růst HDP opět výrazně podpořila zahraniční poptávka. Ve srovnání se 2. čtvrtletím 2022 se HDP snížil o 0,2 %. Jde o první pokles od začátku roku 2021, který ovlivnily protipandemické restriktce služeb a maloobchodu. Na mezičtvrtletním poklesu HDP se podílela zejména domácí poptávka, naopak zahraniční poptávka působila ve směru ekonomického oživení.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

V Evropské unii HDP rostl meziročně i mezičtvrtletně.

Hrubý domácí produkt v EU ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostl o 2,5 %². Podobně jako v Česku tak růst zpomalil. Česko patřilo také mezi nemnohé výjimky, kde meziročně klesla spotřeba – v naprosté většině ekonomik EU se růst udržel a podobně také dál rostly kapitálové výdaje. Nejsilněji se HDP zvyšoval v Irsku (10,6 %), Chorvatsku (5,5 %) a na Kypru (5,4 %). Naopak v Estonsku (-2,3 %) a Lotyšsku (-0,4 %) HDP meziročně klesl. Také mezičtvrtletní dynamika HDP v EU oslabil, evropská ekonomika si ale udržela slabý růst ve výši 0,4 %. Většina z jednotlivých ekonomik vykázala pozitivní přírůstek HDP a také růst spotřeby. Naopak přibližně u poloviny ekonomik mezičtvrtletně klesly výdaje na tvorbu hrubého kapitálu. Nejsilněji mezičtvrtletně rostly ekonomiky Irsko (2,3 %) a dále Kypru a Rumunska (shodně o 1,3 %). Osm ekonomik mezičtvrtletně oslabilo, z toho nejvýrazněji Estonsko (-1,8 %), Lotyšsko (-1,7 %) a Slovinsko (-1,4 %).

Nadále se hluboce reálně propadaly mzdy a platy.

Výše zmíněné ochlazení domácí poptávky, zejména spotřeby, je těsně spjato s vývojem výdělků domácností. Objem vyplacených mezd a platů se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšil

¹ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné ke 2. 12. 2022.

² Data za Bulharsko a Řecko nebyla dostupná.

o 7,7 %. To je navzdory mírnému oslabení solidní tempo srovnatelné s úrovní roku 2019. V prostředí mimořádně silného cenového růstu to ale představovalo reálný propad mezd a platů o 9,7 %³. Celková zaměstnanost se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšila o 1,8 %⁴. Výrazně nadprůměrné meziroční tempo růstu objemu vyplacených mezd a platů zaznamenaly činnosti v oblasti nemovitostí (19,2 % za současného růstu zaměstnanosti o 3,2 %), informační a komunikační činnosti (12,1 %, zaměstnanost byla vyšší o 3,1 %), uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (10,6 %, zaměstnanost o 1,8 %) a stavebnictví (10,4 % při růstu zaměstnanosti o 3,4 %). Ve zpracovatelském průmyslu objem vyplacených mezd a platů meziročně vzrostl o 7,9 %, ale zaměstnanost byla vyšší o 0,7 %, což je nejmírnější posun ze všech sekcí. V profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech mzdy a platy vzrostly o 7,7 % (zaměstnanost o 1,3 %). Pod průměrem celé ekonomiky pak byl přírůstek mezd a platů v peněžnictví a pojišťovnictví (7,1 % při výrazném růstu zaměstnanosti o 3,1 %), ostatních činnostech (6,3 % při růstu zaměstnanosti o 3,1 %) a zemědělství, lesnictví a rybářství (6,2 %, zaměstnanost o 1,1 %). Nejpomaleji se zvyšovaly mzdy a platy v odvětvích s převahou vládního sektoru⁵ (3,1 %), kde se zaměstnanost zároveň zvýšila o 2,3 %.

Mezičtvrtletní přírůstek mezd a platů byl velmi slabý.

Mezičtvrtletní přírůstek objemu mezd a platů výrazně zpomalil na 0,3 % za současné stagnace zaměstnanosti (-0,1 %). Mzdy a platy reálně mezičtvrtletně klesly o 3,6 %. Hluboký mezičtvrtletní pokles mezd a platů zaznamenaly ostatní činnosti⁶ (-6,7 %) a nižší byly i výdělky v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (-0,7 %) a také v odvětvích s převahou vládního sektoru (-0,6 %). Stagnovaly informační a komunikační činnosti a jen mírný byl růst mezd a platů v zemědělství, lesnictví a rybářství (0,4 %), ve váhově významném uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (0,7 %) a ve stavebnictví (0,9 %). V činnostech v oblasti nemovitostí mzdy a platy vzrostly o 1,7 %, ve zpracovatelském průmyslu o 1,3 % (u obou ale zároveň došlo k poklesu zaměstnanosti). Výrazný nárůst byl zaznamenán pouze v peněžnictví a pojišťovnictví (při mezičtvrtletním růstu zaměstnanosti o 3,1 %).

Domácí spotřeba růst HDP výrazně brzdila.

Domácí spotřeba se ve 3. čtvrtletí meziročně propadla o 4,4 %. To je nejvýraznější pokles od covidového 4. čtvrtletí 2020. Spotřeba působila 3,3 p. b.⁷ ve směru meziročního poklesu HDP. Z naprosté většiny ovlivňovala snížení HDP spotřeba domácností, která byla meziročně nižší o 5,9 %, což byl nejvýraznější propad od 1. kvartálu 2021 ovlivněného omezeními obchodu a služeb spojenými s pandemií. Meziročně klesla i spotřeba vládních institucí (-1,2 %). Mezičtvrtletně se celková spotřeba snížila o 2,4 % a opět na tom měla hlavní zásluhu spotřeba domácností (-3,2 %) a vládní spotřeba klesala mírněji (-0,8 %). Výdaje na konečnou spotřebu domácností podle trvanlivosti⁸ ukazují na pokles výdajů u všech druhů zboží. Spotřeba předmětů dlouhodobé i střednědobé spotřeby meziročně klesla shodně o 12,7 %. Výdaje na netrvanlivé statky ale byly nižší o 7,9 %. Šlo o nejvýraznější zaznamenaný propad a pokračování netypicky výrazného útlumu spotřeby v kategorii, která z velké části zahrnuje nezbytné zboží (potravin, léky, apod.). Naopak se udržel mírný meziroční růst spotřeby služeb (1,4 %). Mezičtvrtletně se nejvíce propadly výdaje na střednědobé statky (-6,5 %), služby (-6,4 %) a pak netrvanlivé zboží (-2,2 %). Po hlubokém poklesu v předchozím kvartálu se spotřeba dlouhodobých statků ve 3. čtvrtletí mezičtvrtletně snížila o 1,1 %.

Investiční aktivita byla meziročně vyšší,

Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu se meziročně zvýšily o 5,1 % a k růstu HDP tak přispěly 1,4 p. b. Přitom samotné výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (investiční

³ Do reálného vyjádření převedeno s pomocí deflátoru spotřeby domácností.

⁴ Zaměstnanost v pojetí národních účtů (osoby), údaj je sezónně očištěn.

⁵ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

⁶ Tato sekce zahrnuje činnosti organizací sdružujících osoby za účelem prosazování společných zájmů, opravy počítačů a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost a řadu jiných osobních služeb (kosmetické, kadeřnické, apod.).

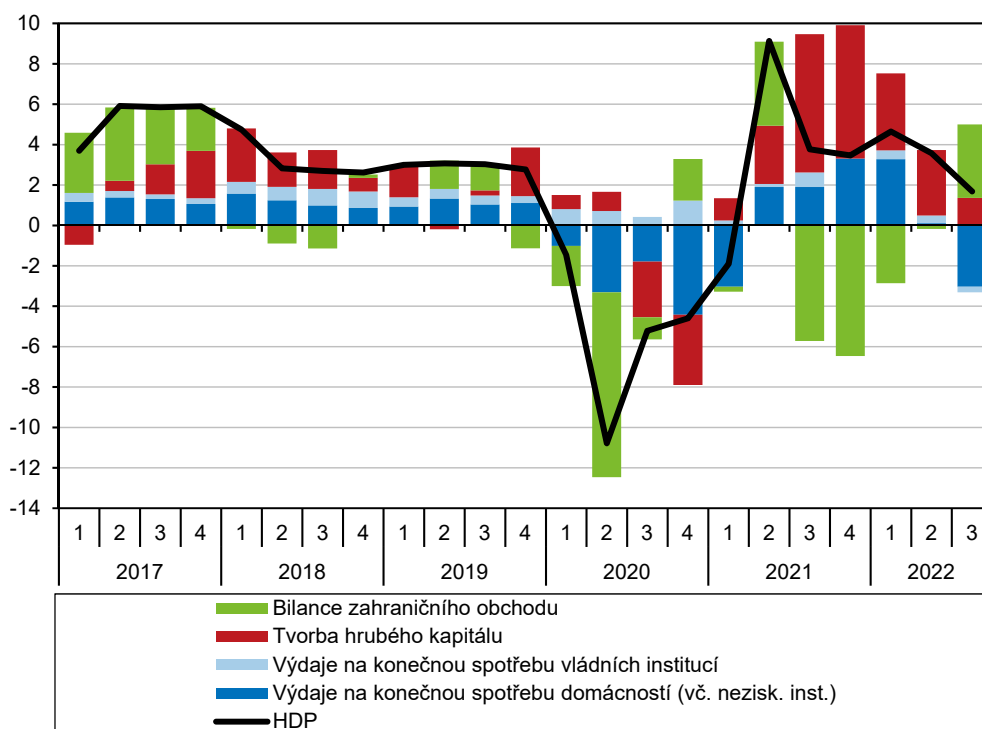
⁷ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

⁸ Údaje o spotřebě dle trvanlivosti jsou v domácím pojetí.

mezičtvrtletně ale mírně klesla.

aktivita) byly vyšší o 4,6 % a přispěly 1,0 p. b. Po šesti čtvrtletích tak oslabil vliv tvorby zásob, který růst HDP v uplynulém období značně podporoval⁹. Mezičtvrtletně se výdaje na tvorbu hrubého kapitálu po sedmi kvartálech přírůstků snížily o 0,4 %. Mírně klesla i samotná investiční aktivita (-0,3 %). Podle věcného členění investiční aktivity meziroční růst tvorby hrubého fixního kapitálu podpořily výdaje na ostatní budovy a stavby (12,2 %), dopravní prostředky a zařízení (11,5 %), ICT a ostatní stroje a zařízení (5,4 %) a na produkty duševního vlastnictví (3,5 %). Naopak se hluboce propadly výdaje na obydlí (-8,9 %), za kterými z naprosté většiny stojí domácnosti. Ty se výrazně propadly také mezičtvrtletně (-11,4 %) a nižší byly i výdaje na dopravní prostředky a zařízení (-0,4 %). Mezičtvrtletně stagnovaly investice do produktů duševního vlastnictví (0,2 %) a rostly výdaje na ostatní budovy a stavby (4,6 %) a ICT, ostatní stroje a zařízení (2,0 %).

Graf č. 2 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ
* po vyloučení dovozu pro konečné užití

Zahraniční poptávka výrazně přispěla k růstu HDP.

K růstu HDP přispívala pozitivně zahraniční poptávka. Její příspěvek k meziročnímu růstu HDP celkem dosáhl 3,6 p. b. Po několika čtvrtletích slabých výsledků, kdy dynamika vývozu zaostávala za dovozem, se situace obrátila. Reálný meziroční přírůstek vývozu zboží a služeb značně posílil na 10,5 %¹⁰. Z toho export zboží byl vyšší o 9,5 % a služeb o 15,9 %. Dovoz meziročně vzrostl o 6,2 %. Z toho se import zboží navýšil o 4,1 % a služeb o 20,4 %. Také mezičtvrtletní vývoj byl příznivý. Export zboží a služeb byl oproti 2. kvartálu reálně vyšší o 4,7 % (vývoz zboží o 5,1 % a služeb o 2,4 %). Dovezlo se reálně mezičtvrtletně o 2,7 % více. Z toho import zboží vzrostl o 3,1 %, zatímco služby stagnovaly. Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami dosáhla celkově přebytku 9,9 mld. korun (v běžných cenách) a ten se meziročně propadl o 6,8 mld. Obchod se zbožím setrval v deficitu 28,7 mld. korun

⁹ Změna zásob (v běžných cenách a sezónně očištěná) dosáhla ve 3. čtvrtletí 111,5 mld. korun. Ve stálých cenách ale ukazatel jen mírně překonal loňskou úroveň.

¹⁰ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB). Bilance zahraničního obchodu v běžných cenách a po sezónním očištění.

(meziročně o 16,3 mld. horší výsledek), a naopak přebytek zahraničního obchodu se službami se zvýšil o 9,5 mld. korun na 38,6 mld.

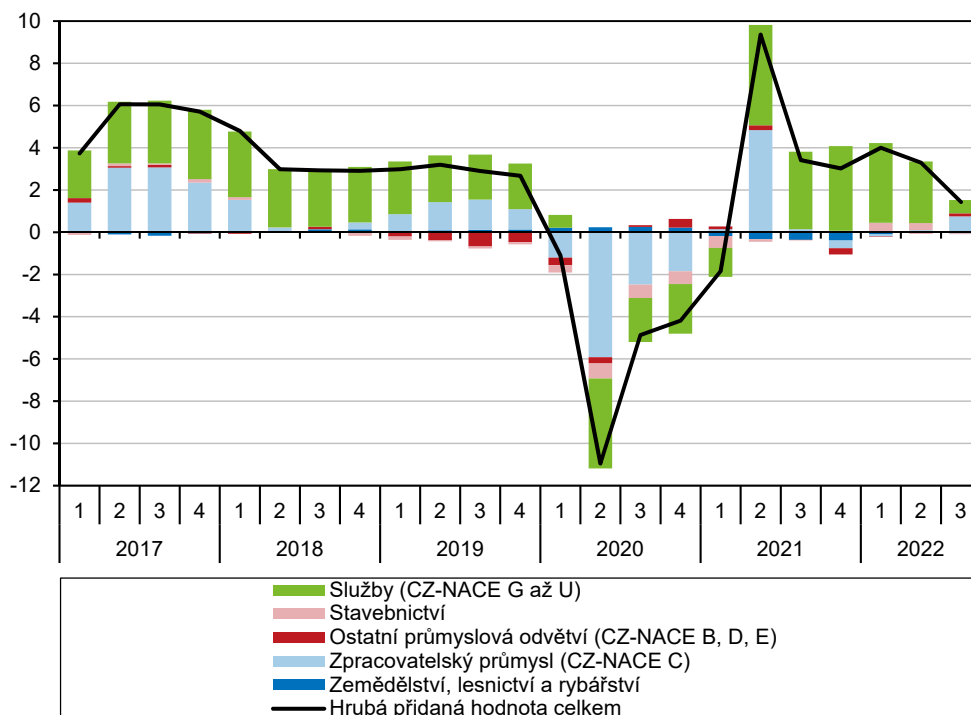
Odvětví služeb pocítila silný pokles domácí poptávky.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) se ve 3. čtvrtletí 2022 meziročně zvýšila o 1,4 %. Podobně jako u HDP tak došlo k silnému propadu její dynamiky. Hlavním důvodem je zpomalení růstu či pokles HDP u většiny odvětví služeb, a to těch závislých na poptávce domácností i podniků. Meziročně se snížila HPH v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-1,3 %), na kterém se asi nejvíce projevil propad spotřeby domácností. Zmírnil se přírůstek HPH u informačních a komunikačních činností (4,6 %), profesních, vědeckých, technických a administrativních činností (2,5 %), ostatních činností (1,5 %) a v peněžnictví a pojišťovnictví (1,0 %). Posílil růst HPH činností v oblasti nemovitostí (1,2 %) a mírně vyšší byl i přírůstek u veřejné správy a obrany, vzdělávání, zdravotní a sociální péče (1,2 %). Naopak zpracovatelský průmysl po období slabších výsledků rostl meziročně o solidních 3,2 %. Meziročně nižší byla ale HPH v zemědělství, lesnictví a rybnářství (-2,4 %) i ve stavebnictví (-0,7 %).

Mezičtvrtletně se dařilo zpracovatelskému průmyslu, naopak služby závislé na poptávce domácností se propadly.

Mezičtvrtletně se HPH snížila o 0,2 %. Výsledek je odrazem protichůdného vývoje v jednotlivých odvětvích ekonomiky. V uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-4,4 %) ovlivněném propadem spotřeby domácností a podobně také ve stavebnictví (-4,5 %) došlo k výraznému propadu HPH ve srovnání s 2. kvartálem. Oživení ve zpracovatelském průmyslu (1,8 %) naopak tyto poklesy vyvažovalo. Mírně rostla HPH v odvětvích s převahou vládního sektoru (1,3 %), v peněžnictví a pojišťovnictví (0,9 %), ostatních činnostech (0,8 %) a v činnostech v oblasti nemovitostí (0,6 %). Značně zpomalil přírůstek HPH v informačních a komunikačních činnostech (0,3 %) a pokles zaznamenaly profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (-0,6 %) a zemědělství, lesnictví a rybnářství (-3,0 %).

Graf č. 3 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ